

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКАТА

ДО
 КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
 НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Във връзка с искането на група народни представители по конституционно дело N 22/1996 г. за тълкуване на разпоредбите на чл. 93, ал. 3 и 4 от Конституцията на Република България и определение на Конституционния съд от 18.10.1996 г. представям настоящото писмено становище.

Текстът на чл. 93, ал. 3 предвижда две условия, които задължително трябва да бъдат изпълнени, за да бъде даден кандидат избран за президент:

- в гласуването да са участвали повече от половината избиратели;
- кандидатът да е получил повече от половината от действителните гласове.

Ако двете условия по ал. 3 или което и да е от тях не бъде изпълнено, то никой от кандидатите няма да бъде избран. Така например дори даден кандидат да е получил повече от половината от действителните гласове (60-70 или повече процента), то той няма да бъде избран, ако в гласуването не са участвали повече от половината от българските граждани, които имат право да избират.

Мисля, че текстът на Конституцията е съвсем ясен и недвусмислен. Ако не са участвали повечето от половината избиратели на първия тур, изборите са недействителни. Те се анулират и се насрочват нови президентски избори. Никакъв втори тур не може да се провежда след като първият е недействителен. Обратното би звучало абсурдно.

Нека да приемем хипотезата, която е съвсем логична и демократична (която по всичко изглежда, че не важи за тези избори поне ако се съди по социологическият проучвания, които обещава висок процент на участие), че народът не одобрява нито един от кандидатите, които се явяват на президентските

избори. Как може върховният суверен да изрази отрицателното си отношение към неподходящите кандидати, ако не съществува тази бариера от 50-процентно участие на избирателите като минимум.

Махне ли се тази бариера, вие можете да избирате държавен глава с произволно малък брой избиратели. Може с един милион (= на 1/6 от всички избиратели), може с 500 000 (= на 1/12 от всички избиратели), може и с 50 000 и т.н.

Но каква легитимност ще има такъв държавен глава? Как ще може да изпълнява основните си функции и роли, с които Конституцията го натоварва? Какъв обединител на нацията ще бъде този президент, който дефакто не е избран от народа? С какви очи той ще се обръща към нацията и към Народното събрание? Кой ще приеме сериозно неговите обръщения? Кой в армията ще го приеме на сериозно като върховен главнокомандващ на Въоръжените сили на страната?

По Конституция държавният глава представлява страната навън. Той назначава посланици, подписва междудържавни договори, присъства на срещи на държавните глави както многостранни, така и двустранни като представител на своята държава. Кой ще приеме на сериозно такъв държавен глава, който фактически не е избран от народа?

Господа конституционни съдии, отнася не до нещо второстепенно, а до основното (атрибутивно) качество на държавния глава: степента на неговата представителност или легитимност. Ако това го няма или не достига, всичко останало е без значение. То не може да бъде компенсирано по никакъв друг начин.

Затова да се създава казус от ал. 5 на чл. 95 като се поставят на една плоскост легитимността на държавния глава и срокът на неговото избиране, означава да се приравнява по значимост главаният атрибут на президента (неговата представителност, легитимност) с едно външно физическо обстоятелство, което няма отношение към същността на президентската институция.

Знам, че аз съм най-неподходящата и уязвима страна, когато заставам на такава позиция. Всеки недобросъвестен читател би могъл да каже: "Президентът Желев застъпва такава позиция, защото е заинтересован да угоджи мандата си". Вярвам, че между вас такъв човек няма да се намери, защото мисля, че се познаваме достатъчно добре.

Позволявам си обаче да напомня, че това тълкувателно решение на Конституционния съд ще бъде едно от най-

отговорните, защото ще се отнася не само за тези президентски избори, и може би не толкова за тях, колкото за всички следващи. То ще създаде прецедент.

Желю Желев
ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ